

RZECZNIK PRAW PACJENTA

Bartłomiej Chmielowiec

Warszawa, 27 czerwca 2025 r.

Znak sprawy: RzPP-DZP-WWP.421.9.2025

Osoba do kontaktu: Romana Dławichowska-Ochej

Sposób kontaktu: e-mail: r.dlawichowska@rpp.gov.pl
tel.: 664 026 257

Biuro Okręgowej Izby Pielęgniarek
i Położnych w Krakowie
Wpłynęło 2025-07-14
L. dz. 1835
podpis J. Jędrzej

Anna Polonek

Przewodnicząca

Barbara Słupska

Sekretarz

XL Zjazd Delegatów

Małopolskiej Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych w Krakowie

Szanowna Pani Przewodnicząca,

Szanowna Pani Sekretarz,

Szanowni Państwo,

odnosząc się do propozycji zmian przepisów rozszerzenia wymogów kompetencji na stanowisku Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego¹ (dalej zwany: Rzecznik), w szczególności rozszerzenie wymagań o konieczność posiadania doświadczenia pracy bezpośrednio w szpitalu psychiatrycznym lub odbycia praktyki w szpitalu psychiatrycznym - poniżej przedstawiamy nasze stanowisko w sprawie.

W naszej ocenie funkcjonujące w tej materii przepisy wystarczająco regulują wymagania w zakresie kwalifikacji, jakie powinien posiadać Rzecznik Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego obejmując to stanowisko.

Rzecznicy Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego mają za zadanie ochronę praw osób korzystających ze świadczeń szpitala psychiatrycznego. Zgodnie z zadaniami i uprawnieniami ustawowymi, monitorują i oceniają stopień przestrzegania praw pacjenta, czy reagują na każde nieprawidłowości w tym obszarze. Rzecznicy nie oceniają stanu zdrowia pacjenta, a także nie oceniają działań personelu, w tym pielęgniarskiego pod kątem merytorycznym.

¹ Pismo Małopolskiej Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych w Krakowie z wnioskiem numer 3 XL Zjazdu Delegatów Małopolskiej Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych w Krakowie z dnia 27 lutego 2025 r. przesłane do Rzecznika Praw Pacjenta 17 kwietnia 2025 r. (numer sprawy MOI-VIII-299-2025).

Oceniając stopień realizacji prawa pacjenta do świadczeń zdrowotnych² w toku postępowania wyjaśniającego odwołujemy się do aktualnej wiedzy medycznej, standardów postępowania medycznego opracowanych przez specjalistów w danej dziedzinie, wytycznych i procedur wdrożonych w tym podmiocie leczniczym. O ile zachodzi taka potrzeba zwracamy się do konsultantów wojewódzkich i krajowych o ich opinie w kwestiach merytorycznych. Oceniając konkretne działania np.:

- sposób podania leku - odwołujemy się do Karty Charakterystyki Produktu Leczniczego;
- sposób postępowania podczas stosowania przymusu bezpośredniego - do procedur postępowania w tym podmiocie leczniczym oraz zapisów aktów prawnych, weryfikujemy też zapisy w dokumentacji medycznej z zapisem z monitoringu z jego przebiegu.

Ustalamy stan faktyczny i porównujemy go z obowiązującą normą postępowania, w tym z normą prawną.

Zadania i uprawnienia Rzecznik Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego

Podstawowy porządek prawny na podstawie i w granicach, którego Rzecznik Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego wykonuje swoje obowiązki służbowe podczas pełnienia funkcji w podmiotach leczniczych udzielających świadczeń zdrowotnych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień, zawarty jest w następujących aktach prawnych:

- ustawy z dnia 6 listopada 2008 o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta;
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego³;
- rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 stycznia 2006 roku w sprawie szczegółowego trybu i sposobu działania Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego⁴.

Rzecznicy Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego:

- pomagają w dochodzeniu praw w sprawach związanych z przyjęciem, leczeniem, warunkami pobytu i wypisaniem ze szpitala psychiatrycznego,
- wyjaśniają ustnie i pisemnie skargi tych osób,
- współpracują z rodziną, przedstawicielem ustawowym, opiekunem prawnym lub faktycznym tych osób,
- inicjują i prowadzą działalność edukacyjno-informacyjną w zakresie praw osób korzystających ze świadczeń zdrowotnych udzielanych przez szpital psychiatryczny.

Obecność Rzeczników - pracowników Biura - w podmiotach leczniczych znajdujących się na terenie całego kraju pozwala na skuteczniejsze monitorowanie przestrzegania praw pacjentów psychiatrycznej opieki zdrowotnej. Poprzez działalność edukacyjno-informacyjną podnoszą świadomość pacjentów i ich bliskich oraz personelu podmiotu leczniczego w obszarze praw pacjenta, co również ma działanie prewencyjne.

Rzecznik interweniuje względem procedur funkcjonujących w podmiocie leczniczym, kiedy rozpozna, że mogą one naruszać prawa pacjenta oraz na miejscu reaguje w przypadku stwierdzanych naruszeń przepisów prawa. Weryfikuje też wdrażanie w podmiotach leczniczych postulowanych przez Rzecznika rozwiązań w wystąpieniach do kierownictwa tych podmiotów.

Obecność Rzecznika bezpośrednio w podmiocie leczniczym ma też dawać pacjentom poczucie bezpieczeństwa w zakresie właściwej realizacji ich praw.

² O, którym mowa w art. 6 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw pacjenta (Dz.U. z 2025 r. poz.581)

³ Dz.U. z 2024 r. poz.917

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz.2242

analiza działalności Rzeczników w poszczególnych szpitalach pozwala na stwierdzenie, że ich obecność przyczynia się do stałego podnoszenia jakości świadczonych usług przez te podmioty lecznicze, co przekłada się na wzrost poziomu przestrzegania praw pacjenta np. polepszenia warunków hospitalizacji, bezpieczeństwa pacjenta, wdrażania procedur postępowania uwzględniających właściwą realizację praw pacjenta.

W toku inicjatyw własnych, interwencyjnych, Rzecznicy realizują jedno z zadań wynikających z §3 rozporządzenia⁵, jakim jest dokonywanie z własnej inicjatywy oceny przestrzegania praw pacjentów, w szczególności w odniesieniu do pacjentów:

- 1) przyjętych do szpitala psychiatrycznego bez zgody,
- 2) wobec których zastosowano przymus bezpośredni,
- 3) niezdolnych do wyrażenia zgody lub stosunku do przyjęcia albo leczenia,
- 4) przebywających w szpitalu psychiatrycznym na mocy orzeczenia sądowego o zastosowaniu środka zabezpieczającego.

Wymagania kompetencyjne Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego⁶ określa niezbędne kompetencje dla osoby ubiegającej się o zatrudnienie na tym stanowisku:

- Posiada wykształcenie wyższe (np. prawnicze, pielęgniarские czy pedagogiczne), doświadczenie zawodowe w pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi;
- Posiada wiedzę na temat praw i wolności człowieka, w szczególności osób z zaburzeniami psychicznymi, a także możliwości skutecznej ochrony tych praw;
- Zna ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta oraz ustawy o ochronie zdrowia psychicznego oraz aktów wykonawczych (w szczególności Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie szczegółowego trybu i sposobu działania Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego);
- Ma wiedzę w obszarze rozporządzeń w sprawie wykazu zakładów psychiatrycznych i zakładów leczenia odwykowego przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających oraz składu, trybu powołania i zadań komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających.

Proces wdrożenia nowego pracownika na stanowisko Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego

Biuro Rzecznika Praw Pacjenta realizuje opracowany program wdrożenia nowego pracownika ze szczególną starannością, aby nowozatrudniony pracownik był wprowadzony w obowiązki sprawnie i kompleksowo. W procesie adaptacyjnym każdy pracownik Biura jest zapoznawany z nowymi obowiązkami, procedurami wewnętrznymi i zasadami pracy w służbie cywilnej.

Wprowadzenie Rzecznika do pełnienia tej funkcji odbywa się podczas trzech pierwszych tygodni zatrudnienia. Nowozatrudniony Rzecznik przyswaja organizację pracy, przepisy RODO i polityki bezpieczeństwa informacji oraz procedury prowadzenia spraw.

Kolejne dwa tygodnie nowy Rzecznik jest wdrażany do pełnienia swojej funkcji w podmiotach leczniczych psychiatrycznej opieki zdrowotnej przez doświadczonych Rzeczników bezpośrednio w podmiotach leczniczych, w których pełnią tę funkcję.

⁵ Rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie szczegółowego trybu i sposobu działania Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego z dnia 27 listopada 2020 (Dz.U. z 2020 poz. 2242)

⁶ Art. 10c ustawy o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 r. (Dz. U. z 2024 r. poz.917)

W kolejnym tygodniu pracy Rzecznik podejmuje pełnienie funkcji w podmiotach leczniczych przypisany temu stanowisku pracy. Pierwsza wizyta w każdym z podmiotów leczniczych odbywa się w towarzystwie innego Rzecznika z doświadczeniem pracy na tym stanowisku. Następnie rozpoczyna samodzielną pracę Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego w tych podmiotach, przez pół roku pracuje z bezpośrednim wsparciem bezpośredniego przełożonego i innego doświadczanego Rzecznika.

Odnosząc się na koniec do jednego z argumentów z Państwa Wniosku, cyt: „Nieznajomość specyfiki pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi była źródłem wielu niebezpiecznych sytuacji zarówno dla pacjenta jak i personelu”, informuję, że nie są mi znane i nie zostały zgłoszone do Biura Rzecznika Praw Pacjenta, tego typu przypadki. Jednakże zarówno do mojego Urzędu, jak i medialnej przestrzeni publicznej, trafiały wielokrotnie przypadki łamania praw pacjenta, a nawet praw człowieka, w kontekście nieznajomości bądź błędnego interpretowania przepisów prawa powszechnie obowiązującego, a wymaganego od personelu podmiotów opieki psychiatrycznej. Na szczęście, m.in. dzięki instytucji Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego, a także współpracy z kierownikami i personelem podmiotów leczniczych, tego typu przypadki możemy napotykać coraz rzadziej.

Rzecznik Praw Pacjenta oraz Rzecznicy Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego pracujący na terenie całego kraju, deklarują wolę współpracy w kwestii właściwej realizacji praw pacjenta, wyjaśniania spraw systemowych i innych działań zmierzających do poprawy jakości opieki psychiatrycznej.

Bez tej współpracy, niemożliwe będzie dokonanie wspólnych zmian i usprawnień w tych obszarach, w których sytuacja pacjentów wymaga obecnie interwencji Rzecznika.

Z wyrazami szacunku

z upoważnienia
RZECZNIKA PRAW PACJENTA

Jarosław Fiks
Dyrektor Generalny

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	994184.3795927.4367925
Nazwa dokumentu	ODPOWIEDŹ NA WNIOSEK DELEGATÓW XL ZJAZDU DELEGATÓW MAŁOPOLSKIEJ OKRĘGOWEJ IZBY PIELEGNIAREK I POŁOŻNYCH W KRAKOWIE.pdf
Tytuł dokumentu	ODPOWIEDŹ NA WNIOSEK DELEGATÓW XL ZJAZDU DELEGATÓW MAŁOPOLSKIEJ OKRĘGOWEJ IZBY PIELEGNIAREK I POŁOŻNYCH W KRAKOWIE
Sygnatura dokumentu	RzPP-DZP-WWP.421.9.2025
Data dokumentu	27.06.2025
Skrót dokumentu	D26863785B15343FCE042319486D7671ABB9F03F
Wersja dokumentu	1.12
Data podpisu	27.06.2025 09:34:38
Podpisane przez	Jarosław Jacek Fiks Dyrektor Generalny
Rodzaj certyfikatu	Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego

EZD 3.128.103.103.

Data wydruku: 07.07.2025

Autor wydruku: Palińska Małgorzata (Sekretarka)